

Nr 39.

Ankom till riksdagens kansli den 6 april 1934 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till skeppsklarerarförordning.

Genom en den 1 februari 1934 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 99, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden förklarar sig vilja inhämta riksdagens yttrande över följande vid propositionen fogade

Förslag

till

skeppsklarerarförordning.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Med skeppsklarering förstås i denna förordning:

ombesörjande av att de för fartygs visitation och inklarering erforderliga handlingar bliva till vederbörande myndighet ingivna; samt
anskaffande av de för lasts intagande i fartyg och fartygs utklarering erforderliga handlingar ävensom de handlingar, som för fartygs resa och för inklarering å destinationsorten skola från avgångsorten medföras.

2 §.

1 mom. Skeppsklarering må, med de undantag, varom stadgas i 2 mom., ej ombesörjas av annan än den, som därtill erhållit tillstånd. Sådant tillstånd meddelas av kommerskollegium och må lämnas antingen för visst fall eller viss tid eller eljest i begränsad omfattning (*tillfälligt tillstånd*) eller ock utan dylik inskränkning (*auktorisation*).

Vid meddelande av tillstånd bestämmer kommerskollegium området för skeppsklarerarens verksamhet.

2 mom. Redare och tidsbefraktare äga rätt att inom tulldistrikt, där kontor av stadigvarande beskaffenhet av dem inrättats, själva eller genom

hos dem fast anställda personer utföra klarering av egna eller av dem tidsbefraktade fartyg.

Utanför område, där auktoriserad skeppsklarerare utövar sin verksamhet, må skeppsklarering ombesörjas utan tillstånd.

3 §.

Innan auktorisation meddelas, skall kommerskollegium i ärendet inhämta yttrande från vederbörande handelskammare ävensom, i den mån så finnes erforderligt, från sammanslutningar av utövare av rederinäring och skeppsklareringsverksamhet.

Sådana yttranden böra även, där så utan olägenhet kan ske, inhämtas före meddelande av tillfälligt tillstånd.

4 §.

1. Envar enskild person äger erhålla auktorisation såsom skeppsklarerare, såframt han:

- a) är berättigad att här i riket idka handel;
- b) kan genom tjänstgöring såsom biträde hos auktoriserad skeppsklarerare eller annan verksamhet anses hava vunnit för yrket nödig erfarenhet; samt
- c) icke i övrigt enligt tillgängliga upplysningar finnes olämplig för yrket.

2. Handelsbolag äger erhålla auktorisation såsom skeppsklarerare, såframt:

- a) bolaget är berättigat att här i riket idka handel;
- b) minst en av de bolagsmän, vilka äga deltaga i bolagets förvaltning, äger sådan utbildning, som avses under b) i 1 mom.; samt
- c) bolaget icke i övrigt enligt tillgängliga upplysningar finnes olämpligt att utöva rörelse av ifrågavarande slag.

3. Aktiebolag äger erhålla auktorisation såsom skeppsklarerare, såframt:

- a) minst en av ledamöterna i bolagets styrelse äger sådan utbildning, som avses under b) i 1 mom.; samt
- b) bolaget icke i övrigt enligt tillgängliga upplysningar finnes olämpligt att utöva rörelse av ifrågavarande slag.

5 §.

Där den omedelbara ledningen av skeppsklarerarrörelsen icke omhändraves av skeppsklareraren själv eller, då rörelsen utövas av bolag, av bolagsman eller styrelseledamot med utbildning, som i 4 § sägs, skall för rörelsen finnas en föreståndare, som äger sådan utbildning samt icke i övrigt enligt tillgängliga upplysningar är att anse såsom olämplig för sysslan. Föreståndare skall vara av kommerskollegium godkänd.

Avlider skeppsklarerare, äger kommerskollegium medgiva dödsboet att

tillsvidare under en tid av högst ett år fortsätta den avlidnes rörelse, såframt för dennas omedelbara ledning anställs en föreståndare, som uppfyller de i första stycket angivna förutsättningarna.

6 §.

Auktorisation såsom skeppsklarerare vare förfallen, om

1) skeppsklareraren upphör att vara berättigad att här i riket idka handel; eller

2) såvitt angår handelsbolag eller aktiebolag, under b) i 2 mom. eller a) i 3 mom. av 4 § stadgad förutsättning icke längre är för handen; ägande dock kommerskollegium i ty fall lämna bolaget viss kort tid att ombesörja rättelse, såframt ansökan därom göres ofördröjligen efter det förhållandet yppats.

7 §.

Auktorisation såsom skeppsklarerare må av kommerskollegium, efter hörande, där så utan olägenhet kan ske, av vederbörande handelskammare samt i 3 § omförmälda sammanslutningar, återkallas, om skeppsklareraren genom överträdande av denna förordning eller uppenbart åsidosättande av uppdragsgivares intresse eller annorledes visat sig olämplig att utöva skeppsklarerarrörelse.

8 §.

Tillfälligt tillstånd att ombesörja skeppsklarering må ej beviljas annan än den, som är berättigad att här i riket idka handel. Dyligt tillstånd må när som helst av kommerskollegium återkallas.

9 §.

Finnes icke i fall, varom i 5 § sägs, behörig föreståndare, må kommerskollegium kunna, där det prövas nödigt, förbjuda skeppsklarerarrörelsens fortsättande, så länge förhållandet varar.

10 §.

Skeppsklarerare har att, när han därtill anlitas, såsom redarens ombud ombesörja fartygs klarering och vad därmed äger samband. Utöver vad i 1 § stadgas åligger honom att underrätta befälhavare om vad i avseende å fartyg, besättning, passagerare och last bör iakttagas enligt gällande författningar och de till efterrättelse för sjöfarande utfärdade tillkännagivanden; att tillse, att lots, där sådan erfordras, varder anskaffad och att för skeppsmätning, där sådan ifrågakommer, erforderliga handlingar ingivas; att besörja stadgade avgifters erläggande; att biträda med inkasse-

ring av frakt samt att i övrigt noggrant och redligt lämna redare och befälhavare råd och biträde.

Skeppsklareraren har därjämte att, i den mån det ej strider mot hans ställning såsom redarens ombud, tillhandagå varuägare med det biträde, som av omständigheterna kan föranledas.

11 §.

Auktoriserad skeppsklarerare åligger att inom det för honom bestämda området så ordna sin verksamhet, att redare och fartygsbefälhavare utan omgång kunna erhålla klareringsbiträde.

12 §.

Taxa för skeppsklareringsarvode fastställs av kommerskollegium.

13 §.

Så snart skeppsklarerare öppnat sin rörelse, skall han meddela kommerskollegium, var hans huvudkontor är beläget och av vem den omedelbara ledningen omhänderhaves. Sker sedermera ändring i sålunda uppgivet förhållande, skall detta ofördröjligen anmälas för kommerskollegium.

14 §.

Ombesörjer någon skeppsklarering utan att vara därtill berättigad eller överskrider någon honom meddelat tillstånd till skeppsklarering, straffes med dagsböter.

Lag samma vare, där den, som innehar tillstånd till skeppsklarering, fordrar högre ersättning än taxan medgiver eller gör sig skyldig till förseelse mot de i 5 och 13 §§ meddelade föreskrifterna.

Fortsätter någon under tid, då han är ställd under tilltal för förseelse, som i första stycket är nämnd, samma förseelse, skall han, när han därtill varder lagligen förvunnen, för varje gång stämning därför utfärdats och delgivits fällas till särskilt ansvar.

15 §.

Böter, som ådömas enligt denna förordning, tillfalla kronan. Saknas tillgång till böternas gäldande, skola de förvandlas enligt allmänna strafflagen.

Denna förordning träder i kraft den Genom denna förordning upphävas förnyade skeppsklarerarordningen den 9 juni 1893 (nr 52) och Kungl. Maj:ts brev samma dag angående tulltjänstemans befattning med klarering av fartyg.

Den, som vid denna förordnings ikraftträdande utövar verksamhet såsom skeppsklarerare, må under en tid av ett år från ikraftträdandet fortfara med dylik verksamhet.

Skeppsklarerare, som antagits enligt förnyade skeppsklarerarordningen den 9 juni 1893 eller dessförinnan gällande skeppsklarerarordning, skall, därest anmälan därom göres hos kommerskollegium senast tre månader efter denna förordnings ikraftträdande, anses såsom auktoriserad enligt förordningen.

I fråga om de skäl, som ligga till grund för förslaget, får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

Nu gällande bestämmelser rörande skeppsklarerare och deras verksamhet återfinnas i förnyade skeppsklarerarordningen den 9 juni 1893. Enligt denna förordning må i sjö- och stapelstäder skeppsklarerare antagas för att, när de varda därom anlitate, ombesörja fartygs klarering och vad därmed äger sammanhang, förmedla avtal om befraktningar, om försäljning av fartyg eller andelar däri, om byggande, reparation och utrustning av fartyg samt om sjöförsäkringar, ävensom biträda vid haveriuppgörelser. Efter prövning av föreliggande behov för staden av skeppsklarerare äger handels- och sjöfartsnämnd i sjö- eller stapelstad utfärda kungörelse därom samt efter prövning av ansökningshandlingarna antaga skeppsklarerare, varom anmälan skall göras till magistraten, som för den antagne utfärdar förordnande. Vid behov av vikarie för skeppsklarerare skall anmälan av skeppsklareraren göras hos handels- och sjöfartsnämnden, som efter prövning av den föreslagnes lämplighet hos magistraten gör framställning om utfärdande av förordnande att vid inträffande förfall för viss tid bestrida ordinarie skeppsklarerares göromål. Enahanda förfarande tillämpas, därest i andra fall ersättare för skeppsklarerare eller dennes vikarie erfordras. För att kunna antagas till skeppsklarerare måste sökanden vara svensk medborgare, råda över sig och sitt gods, hava gjort sig känd för redlighet samt anses äga noggrann kannedom om och förfarenhet i de till skeppsklareraryrket hörande göromålen. Skeppsklarerare skall med redlighet, nit och oväld fullgöra sina i förordningen närmare angivna åligganden samt icke uppenbara vad honom i hans befattning såsom hemligt anförtros. I särskilda av magistraten med dess sigill förseglade böcker, som vid skeppsklarerarens avgång från befattningen skola avlämnas till magistraten, skola avskrifter av avtal om sjöförsäkringar (slutsedlar), certepartier och kontrakt i övrigt införas. Enligt en i förordningen (§ 14) intagen taxa äger skeppsklarerare för sitt biträde vid klarering av fartyg, vid befraktning av fartyg, vid frakträkningars uppgörande och inkasserandet av frakter, vid försäljning av fartyg eller andelar däri samt vid besörjande av sjö-

försäkring uppbära arvode enligt vissa närmare angivna grunder. För bestyr i övrigt, som utföras i samband med fartygs klarering, utgår ersättning enligt överenskommelse. I händelse av överträdelse av förordningens bestämmelser eller vid fel och förbrytelse i befattningen såsom skeppsklarerare straffas skeppsklarerare efter allmänt åtal såsom för brott av ämbetsman. Skeppsklarerare, som försättes i konkurs, blir skild från sin befattning, varvid förordnandet återkallas; återkallelse av förordnande kan dessutom beslutas av handels- och sjöfartsnämnden, då skeppsklarerare ej längre finnes motsvara honom lämnat förtroende.

I samband med utfärdandet av förordningen meddelades genom kungl. brev förbud för tulltjänsteman att å ort, där skeppsklarerare finnes, taga befattning med klarering av fartyg.

Den i förordningen intagna taxan har sedermera reviderats, första gången genom kungörelse den 13 december 1918, då viss förhöjning stadgades för år 1919. Från och med år 1921 hava därefter årligen utfärdats kungörelser angående provisorisk ändring av taxebestämmelserna, avseende förhöjning av skeppsklarerarnas arvoden. De sedan 1923 på enahanda sätt avfattade bestämmelserna i förevarande hänseende hava enligt kungörelse den 9 juni 1933 (nr 332) förlängts att gälla till och med utgången av juni månad 1934.

Något hinder att driva skeppsklarerarrörelse utan iakttagande av förordningens bestämmelser finnes emellertid icke. I följd härav utöva också det övervägande antalet skeppsklarerare sitt yrke utan att vara bundna av förordningens föreskrifter. Anledningen härtill torde framför allt vara att söka däri, att den i viss mån officiella ställning, som auktoriseringen enligt förordningen medför, icke ansetts kunna uppväga de förpliktelser, som föreskrivas i densamma.

Framställningar om ändring i skeppsklarerarrordningen, fränsett ändringarna av taxebestämmelserna, ha gjorts vid flera tillfällen. Efter en remiss av Kungl. Maj:t år 1929 tillkallade kommerskollegium samma år tre *sakkunniga*, advokaten Sune Wetter, verkställande direktören i aktiebolaget Broströms linjeagentur kapten Birger Zander och skeppsmäklaren Gustaf Lindegren, att biträda kollegium vid frågans utredning. De sakkunniga avgåvo den 25 januari 1930 ett av utkast till ny skeppsklarerarrörordning åtföljt yttrande i ämnet. De sakkunniga förklarade sig därvid ha stannat för den meningen, att en statlig reglering av skeppsklarerarverksamheten vore — åtminstone för närvarande — ändamålsenlig såväl för upprätthållande av skälig taxa till reglering av klareringsarvoden som ock för sanerande av vissa företeelser inom skeppsklareraryrket. I fråga om konstruerandet av författningsbestämmelser för reglering av ifrågavarande förhållanden avvisade de sakkunniga tanken på tillskapande av ett monopol för en trängre krets personer att utöva klareringsverksamhet. I stället föreslogo de sakkunniga införandet av ett auktoriseringssystem, utan begränsning av auktorisationernas antal såsom sådant, i förening med ensamrätt i skälig omfattning för auktori-

serade skeppsklarerare att utöva klareringsverksamhet. Därigenom skulle önskvärd garanti för dessa yrkesutövares kompetens och självständighet kunna ernås, utan att samtidigt berättigade krav på möjlighet till fri konkurrens i yrket trädde för nära.

Sedan kommerskollegium häröver hört samtliga handelskamrar i riket, Sveriges allmänna sjöfartsförening, Sveriges redareförening, Stockholms rederiförening, Sveriges segelfartygsförening samt Sveriges skeppsklarerare- och skeppsmäklareförening, har kommerskollegium den 20 november 1930 avgivit utlåtande i ämnet. Kollegiet har däri ansett sig böra förorda, att författningsbestämmelser meddelas i syfte att åvägbringa en närmare reglering av hithörande förhållanden. I anslutning härtill har kollegiet vid sitt utlåtande fogat ett i huvudsaklig överensstämmelse med de sakkunnigas utkast utarbetat förslag till ny skeppsklarerarförordning.

Över kommerskollegiets utlåtande och förslag ha statskontoret och generaltullstyrelsen avgivit infordrade utlåtanden, statskontoret dock endast beträffande vissa ifrågasatta avgifter vid auktorisation av skeppsklarerare.

Det må även erinras om att till kommerskollegium inkommit två framställningar från The Baltic and International Maritime Conference, i vilka konferensen förklarar sig vilja fästa uppmärksamheten på de enligt konferensens åsikt oeffterrättliga förhållanden som i klareringshänseende vore rådande i nordsvenska hamnar.

Föredragande *departementschefen* framhåller i propositionen, att han ansåge övertygande skäl ha förebragts för att staten i någon form meddelade föreskrifter för utövning av skeppsklareringsverksamheten, samt anför därefter, bland annat:

»Den reglering av hithörande förhållanden, som jag således förordar, lärer, på sätt av de sakkunniga framhållits, böra omfatta endast egentlig skeppsklareringsverksamhet men ej sådant, som rätteligen räknas såsom ren mäklarverksamhet, t. ex. förmedling av avtal om befraktningar, om försäljning av fartyg och om sjöförsäkringar m. m. Regleringen torde böra genomföras sålunda, att skeppsklarering med undantag för vissa fall icke skall få ombesörjas av annan än den, som därtill erhållit särskilt tillstånd. Tillstånd skall antingen meddelas i form av auktorisation av skeppsklarerare eller också givas för visst fall eller eljest i begränsad omfattning. Då avsikten icke är att skapa monopol för ett mindre antal personer att utöva klareraryrket, torde någon begränsning av antalet skeppsklarerare icke böra ifrågakomma. Envar, som styrker sig äga vissa närmare angivna kvalifikationer, skall således kunna erhålla auktorisation som skeppsklarerare. I avseende å kvalifikationerna torde böra fordras, att vederbörande är berättigad att idka handel i riket, att han genom tjänstgöring såsom biträde hos auktoriserad skeppsklarerare eller annan verksamhet anses hava vunnit för yrket nödig erfarenhet samt att han icke i övrigt enligt tillgängliga upplysningar finnes olämplig för yrket. Jämväl handelsbolag och aktiebolag böra kunna erhålla tillstånd. Beslu-

tanderätten i auktorisationsärenden synes lämpligen i enlighet med de sakkunnigas och kommerskollegii förslag böra uppdragas åt kommerskollegium. De sakkunniga och kollegium hava emellertid tänkt sig inrättandet av en rådgivande nämnd, förslagsvis kallad skeppsklarerarnämnden, som skulle följa förhållandena rörande skeppsklarering i allmänhet och taga därav föranlett initiativ ävensom bereda vissa skeppsklarerarsamheten rörande frågor. Nämnden skulle bestå av — förutom opartisk ordförande — en representant för rederinäringen och en för klareraryrket. Detta förslag finner jag mig icke böra biträda, då dess huvudsakliga syfte torde kunna tillgodoses genom ett stadgande att kollegium före avgörandet av hithörande frågor skall höra vederbörande handelskamrar och representanter för i saken intresserade organisationer. Kommeriskollegium bör, då skäl därtill förefinnas, kunna återkalla ett meddelat tillstånd. Taxa för skeppsklareringsarvode torde böra fastställas av kommerskollegium. För obehörigt ombesörjande av skeppsklarering eller överskridande av meddelat tillstånd ävensom för andra förseelser mot de givna föreskrifterna bör stadgas ansvarspåföljd. Slutligen böra vissa ordningsföreskrifter samt övergångsbestämmelser meddelas.»

Utskottet.

Genom utredningen i förevarande ärende får anses ådagalagt, att i vårt land vissa missförhållanden äro rådande inom skeppsklarerarsamheten. Med anledning härav föreslås i propositionen, att skeppsklarering i allmänhet icke skall få utföras av annan än den som blivit på visst sätt auktoriserad. Vid bedömande av den inskränkning i näringsfriheten som förslaget sålunda innebär bör beaktas, att förslaget icke tillkommit i syfte att gynna en grupp av företagare inom skeppsklarerarsamheten utan för att tillvarataga de intressen uti ifrågavarande hänseende som företrädas av skeppsklarerarnas kunder, redarna. Särskilt för utländska redare synes det vara av betydelse att i de svenska hamnarna finnes någon person till vilken de med trygghet kunna anförtro uppdraget att klara deras fartyg. Genom förslaget synas även vissa garantier kunna vinnas för att skeppsklarerarna hädanefter skola vara vuxna sin uppgift, helst kommerskollegium icke lärer underlåta att i fråga om meddelande av auktorisation höra icke blott handelskamrarna utan även representanter för i saken intresserade organisationer. Denna auktorisation kan ej heller sägas innebära någon obehörig monopolisering av skeppsklarerarsamheten.

På grund av det anförda och då utskottet icke funnit skäl till anmärkning mot den närmare utformningen av förslaget i övrigt får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anmäla att riksdagen icke funnit anledning till erinran mot det framlagda förslaget.

Stockholm den 6 april 1934.

På första lagutskottets vägnar:

A. ÅKERMAN.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit:

från första kammaren: herrar *Åkerman, Klefbeck, Bissmark, Svenson* i Eskhult, *Öhman, Wijkström, Karlsson* i Gillberga och *Heüman*;

från andra kammaren: herrar *Lindqvist, Nilsson* i Antnäs, *Hedlund* i Östersund, *Olsson* i Mellerud, *Johansson* i Bro, *Björling, Johnsson* i Kalmar och *Rudén**.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.